WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 18 kwietnia 2017 r.

ZP-KNPS.431.5.1.2017.MW

Pani
Bożena Merta
Kierownik
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Górze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r., Nr 126, poz. 718) kontrolerzy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu: Monika Witkowska – Kubas – przewodnicząca zespołu i Marta Waniszewska – członek zespołu, przeprowadzili w dniach 6-8 lutego 2017 r. kontrolę kompleksową w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Górze. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 15 grudnia 2016 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego planem kontroli na I półrocze 2017 r.

Zakres tematyczny kontroli obejmował realizację zadań zawartych w art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r.

Ustaleń kontroli dokonano na podstawie analizy materiałów merytorycznych, dotyczących realizowanego zadania oraz informacji i wyjaśnień złożonych przez Kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (zwanego dalej PCPR lub Centrum) – Panią Bożenę Mertę oraz specjalistę pracy z rodziną – Panią Agnieszkę Ziółkowską - Szałatę. W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika jednostki pełniła Pani Bożena Merta, która jest osobą odpowiedzialną za wykonywanie zadań w zakresie kontrolowanych zagadnień. Doręczony protokół z przedmiotowej kontroli zawierał ustalenia dokonane w oparciu o udostępnioną w toku kontroli dokumentację oraz złożone wyjaśnienia. Do protokołu nie wniesiono zastrzeżeń.

Działalność jednostki, w zakresie kontrolowanego zadania, oceniam **negatywnie.**

Na powyższą ocenę wpływ miały następujące ustalenia:

- niespójność Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, niepełna realizacja zaplanowanych w Programie działań oraz brak monitoringu i ewaluacji Programu,
- brak realizacji zadania polegającego na opracowaniu i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- brak realizacji zadania polegającego na zapewnieniu osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- brak realizacji zadania polegającego na zapewnieniu osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- wydatkowanie dotacji na realizację zadania po zakończeniu programu korekcyjno – edukacyjnego.

Mając na uwadze fakt, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, na władze publiczne nałożono obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw, poprzez działania zmierzające do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej. Zadania powiatu w tym zakresie uregulowane zostały w art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015, poz. 1390), a uszczegółowione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który opracowany został w celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy wobec bliskich. Obowiązki nałożone na jednostki samorządu terytorialnego, wskazane w obu dokumentach, winny zostać uwzględnione podczas organizowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, do czego samorząd powiatu był zobowiązany przez organ nadzoru pismem PS- KNPS.9452.4.2015.MW z dnia 23.03.2015 r.

Wprawdzie powiat górowski opracował i przyjął bezterminowo właściwą uchwałą powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, jednakże dokument ten opracowany został w 2011 r. i nie był aktualizowany do dnia kontroli, mimo zmiany w zakresie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmiany Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W dokumencie bardzo chaotycznie sformułowano zadania do realizacji (np. zaplanowano poradnictwo specjalistyczne

oraz poradnictwo rodzinne, które zasadniczo zawiera się w poradnictwie specjalistycznym; w ramach poradnictwa rodzinnego planowane jest poradnictwo prawne). Zaplanowano działania, których realizatorem są gminne jednostki organizacyjne (np. Interdyscyplinarne Zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie czy działania profilaktyczne realizowane przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Nie wszystkie zaplanowane działania były realizowane: brak Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, niewszczynanie procedury „Niebieskie Karty" w uzasadnionych przypadkach, brak konferencji, świadczenie poradnictwa prawnego przez osobę nie posiadającą wykształcenia prawniczego, brak monitoringu realizacji zadań, których realizatorem były inne niż PCPR instytucje. Określone w programie wskaźniki nie są spójne z zaplanowanymi działaniami, a prezentowane w sprawozdaniu dane (np. w zakresie liczby przeszkolonych pracowników) odbiegają od stanu faktycznego. Powyższe ustalenia pozwalają wnioskować, iż dokument jest tylko formalnym spełnieniem ustawowego obowiązku.

Zdaniem organu nadzoru, istnieje potrzeba dokonania zmian do Powiatowego Programu i dostosowania go do aktualnego stanu prawnego oraz możliwości powiatu. Bieżąca (coroczna) aktualizacja diagnozy zjawiska przemocy, analiza istniejącej powiatowej infrastruktury (zarówno instytucjonalnej jak i kadrowej) oraz monitoring Powiatowego Programu pozwali na pełniejsze wykorzystanie kompetencji działających w powiecie podmiotów oraz stworzenie bogatszej oferty wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy domowej.

Odnosząc się do zadania „opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie" ustalono, iż zadanie powierzone zostało Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie (zapisy w Regulaminie Organizacyjnym), jednakże Centrum nie opracowało i nie realizowało Programu. Nie uznano za realizację przedmiotowego zadania, przeprowadzonych na przełomie czerwca i lipca 2016 r. warsztatów podnoszenia kompetencji opiekuńczo – wychowawczych dla rodziców, z uwagi na ograniczenie grupy odbiorców do rodzin zastępczych. Zadanie to organizowane jest bowiem w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a nie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jak wynika z wyjaśnień Kierownika PCPR przyczyną braku realizacji zadania jest niewystarczająca liczba pracowników w stosunku do powierzonych zadań. Właściwa realizacja nałożonego prawem obowiązku wymaga opracowania w formie dokumentu i przyjęcia właściwą uchwałą Programu, a także systematycznej współpracy m.in. ze szkołami i Zespołami

Interdyscyplinarnymi działającymi w powiecie w celu skierowania wsparcia również do rodzin biologicznych objętych procedurą „Niebieskie Karty", w których wychowują się dzieci.

Powiat górowski nie zapewnia miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Do lipca 2016 r. w strukturze PCPR funkcjonował Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, który był jednym z działów PCPR. W ramach Ośrodka Wsparcia funkcjonowało stanowisko ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (zajmowane przez specjalistę pracy z rodziną) oraz od marca 2016 r. stanowisko psychologa. Zarówno psycholog, jak i specjalista pracy z rodziną obciążeni byli obowiązkami wykraczającymi poza zadania Ośrodka Wsparcia. Specjaliście pracy z rodziną powierzono m.in. zadania koordynatora pieczy zastępczej dla 15 rodzin zastępczych, prowadzenia interwencji kryzysowej, udzielania poradnictwa specjalistycznego (w tym z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego), realizację powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym organizowanie konferencji – kampanii dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie), obsługę administracyjną Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, itp. Psychologowi natomiast powierzono świadczenie usługi psychologicznej poprzez przeprowadzenie diagnozy psychologicznej dzieci w pieczy zastępczej i sporządzanie opinii w w/w sprawach. Powierzenie tak licznych zadań pracownikom rzutuje na ich dostępność dla osób doświadczających przemocy domowej oraz jakość udzielanego wsparcia. W 2016 r. do psychologa nie zgłosiła się ani jedna osoba doświadczająca przemocy w rodzinie, natomiast specjalista pracy z rodziną, mimo powzięcia informacji o możliwej przemocy w rodzinie, nie wszczynał procedury „Niebieskie Karty", lecz odsyłał osoby do właściwych ośrodków pomocy społecznej. W lipcu 2016 r. Uchwałą Zarządu Powiatu zmieniono Regulamin Organizacyjny Centrum, wykreślając ze struktury organizacyjnej Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. Likwidację Ośrodka Wsparcia uzasadniono tym, iż wszystkie zadania realizuje PCPR. Od lipca 2016 r. w powiecie nie funkcjonuje ośrodek wsparcia, nie podpisano porozumienia z innym podmiotem na realizację przedmiotowego zadania. Należy zatem uznać, iż zadanie nie jest realizowane.

W okresie poddanym kontroli powiat górowski nie zapewniał dla osób doznających przemocy w rodzinie miejsc w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Powiat nie utworzył OIK, nie posiadał również porozumienia na realizację przedmiotowego zadania z innym podmiotem. W okresie poddanym kontroli Powiatowe Centrum wystąpiło do powiatu rawickiego z propozycją współpracy w zakresie zapewnienia przez powiat rawicki interwencji kryzysowej dla mieszkańców powiatu górowskiego, jednak pismem z dnia 21 lipca 2016 r. Starosta Rawicki

odmówił takiej współpracy. Innych działań ukierunkowanych na realizację zadania w 2016 r. nie podejmowano. Potrzeba rozszerzenia powiatowej infrastruktury zabezpieczającej potrzebę interwencyjnego schronienia wynika nie tylko z konieczności realizacji ustawowego obowiązku, niejednokrotnie jest warunkiem skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie i początkiem udzielania pomocy specjalistycznej dla osób doświadczających przemocy domowej.

Odnosząc się do oceny realizacji przez powiat zadania polegającego na „opracowaniu i realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie" pozytywnie oceniono fakt opracowania w formie dokumentu i właściwego przyjęcia uchwałą Rady Powiatu programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Miejsce prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych uwzględniało wymogi określone w § 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259). Prowadzący program posiadali wymagane szkolenia, a także korzystali z superwizji swojej pracy. Poprawnie dokumentowano podejmowane w ramach programu działania (zajęcia indywidualne, grupowe, monitoring, ewaluację). Właściwie prowadzony był monitoring uczestników – zarówno bieżącej, jak i poprzedniej edycji programu – informacje o funkcjonowaniu uczestników programu pozyskiwano zarówno od osób bliskich doświadczających przemocy, jak i innych instytucji, z którymi współpracuje Centrum.

Jak wykazano w protokole pokontrolnym, oddziaływania korekcyjno – edukacyjne realizowane były do 15.11.2016 r., natomiast wydatki na zakup materiałów biurowych poniesione zostały dnia 23.12.2016 r. – tj. po zakończeniu realizacji zadania. Kierownik Centrum wyjaśnił: *„w toku realizacji oddziaływań Centrum udostępniało własne materiały biurowe i ponosiło koszty poczty, natomiast w XII 2016 r. „zrefundowało" poniesione wydatki"*. Mając na uwadze powyższe oraz obowiązek racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi należy uznać, iż dotacja wykorzystana na zakup materiałów biurowych (w wys. 130 zł) została pobrana w nadmiernej wysokości i podlega zwrotowi do budżetu państwa. Ponadto zalecane jest zwrócenie uwagę na:

- obowiązek posiadania przez Centrum pełnej dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (dołączone do akt CV pracownika nie jest dokumentem potwierdzającym jego staż pracy);

- wydłużenie terminu na jaki w kontrakcie uczestnik wraża zgodę, aby „*pracownicy programu (...) wyrażali swoje opinie dotyczące mojej osoby do wyżej wymienionych osób lub instytucji oraz udzielali informacji na mój temat tym osobom*". Aktualny zapis dotyczy roku od dnia podpisania dokumentu, co może komplikować prowadzenie monitoringu przez kolejne lata po zakończeniu przez osobę udziału w programie;
- rozważenie potrzeby określenia w treści kontraktu liczby dopuszczalnych godzin nieobecności (oraz ewentualnych możliwości ich odpracowania). W przeciwnym razie – zawarte w kontrakcie zobowiązanie do regularnego uczestnictwa w zajęciach nie daje podstaw do uznania ukończenia programu przez osobę, która nie posiada 100% frekwencji.

W związku z przeprowadzoną kontrolą oraz stwierdzonymi nieprawidłowościami, na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sformułowano następujące zalecenia:

1. Uwzględnić w treści Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie zalecenia organu nadzoru z dnia 23.03.2015 r. i 23.09.2016 r. oraz wdrażać zaplanowane działania i monitorować ich realizację.

Podstawa prawna: art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)

Termin realizacji: do 31.08.2017 r.

2. Opracować w formie dokumentów i przyjąć właściwą uchwałą programy służące działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Podstawa prawna: art. 6 ust. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) w powiązaniu z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r., poz. 814)

Termin realizacji: do 31.08.2017 r.

3. Zapewnić miejsca w ośrodku interwencji kryzysowej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Podstawa prawna: art. 6 ust 3 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)

Termin realizacji: do 31.08.2017 r.

4. Zapewnić miejsca w ośrodku wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Podstawa prawna: art. 6 ust 3 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)

Termin realizacji: do 31.08.2017 r.

5. Mając na uwadze wykorzystanie środków z dotacji na zakup materiałów biurowych po zakończeniu realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego, należy zwrócić do budżetu państwa pobraną w nadmiernej wysokości kwotę 130 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych.

Podstawa prawna: art. 169 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1870 ze zm.).

Termin wykonania: w ciągu 15 dni od dnia doręczenia wystąpienia pokontrolnego.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2016 r., poz. 930 ze zm.) kierownik jednostki podlegającej kontroli może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu. W przypadku niewniesienia zastrzeżeń do sformułowanych zaleceń pokontrolnych, uprzejmie proszę o poinformowanie tut. Wydziału, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wyników kontroli, realizacji powyższych zaleceń, uwag i wniosków lub przyczynach braku ich realizacji.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Dariusz Wilk
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

Do wiadomości:
1. Pan Piotr Wołowicz
Starosta Powiatu Górowskiego
2. a/a

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w zastępstwie
Ewelina Zygmunt